

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

THE SCHOOL ADMINISTRATION USING THE GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOLS
UNDER NAKHONRATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

อารีวรรณ ปีกาเวสูง¹

สัมมา รัตนชัย²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และ (3) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง 0.8-1.0 รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 123 คน และครู จำนวน 320 คน จำนวนแบบสอบถาม 443 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนทั้งสิ้น 393 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.71 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่เป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค LSD

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านพบว่าในแต่ละด้านตามหลักการต่างๆ มีการปฏิบัติแตกต่างกันยกเว้นการบริหารงานวิชาการ ตามหลักคุณธรรมที่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามหลักธรรมาภิบาลพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารงานบุคลากรที่มีความแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่พบว่า การบริหารงานบุคลากรตามหลักคุณธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติมากกว่าการบริหารงานบุคลากร ตามหลักนิติธรรม และการบริหารงานบุคลากรตามหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติมากกว่าการบริหารงานบุคลากรตามหลักความคุ้มค่า นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาลการบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this survey research are: (1) to study the level of good governance in school administration from the perspective of school executives and teachers in theNakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1; (2) to make analysis comparison of school administration based on good governance classified according to the opinion of school executives and teachers in theNakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1; and (3) to compare,

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

in the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1, school administration classified by good governance according to the opinion of school executives and teachers.

In this regard, a total of 443 questionnaires with the levels of 0.92 reliability and 0.81-1.00 line item validity was sent out. Of all questionnaires, 393 (88.72 percent) were completed and returned. The received data was analysed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. Then, the LSD technique was applied when differences were founded.

The research findings are as follows:

1. In the opinion of school executives and teachers in the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1, the level of good governance in school administration is high in general and all aspects.

2. The comparative results of school administration with good governance classified according to the opinion of school executives and teachers demonstrate variety in practice. In each aspect, practice is relatively various, except for academic administration which has insignificant diversity at the statistic level of 0.05.

3. The comparative results of school administration classified by good governance present insignificant differences in general and almost all aspects, apart from personnel administration. The pairing analysis demonstrates that in the field of personnel administration morals, transparency and accountability have been practiced more than the rules of law, while transparency has been practiced more than worthiness. However, the rest outcomes present immaterial differences at the statistic level of 0.05.

Key Words : Good Governance, School Administration

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้มีเจตนารมณ์ให้ทุกคนนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไปใช้บริหาร โดยบัญญัติไว้ในหมวด 5 มาตรา 78 ในวรรค 4 และวรรค 5 ว่าพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการพัฒนาปฏิบัติราชการ โดยได้มีการจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550, หน้า 22) การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในภาครัฐนั้น ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 กำหนดหลักในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม, 2544) โดยมีองค์ประกอบคือหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น ซึ่งองค์ประกอบของระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยังประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาลบูรณาการกับหลักบริหารรัฐกิจแนวใหม่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เห็นความสำคัญของหลักการดังกล่าว จึงมีนโยบายในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมการดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนักในอันที่จะพัฒนาและปรับปรุงระบบงาน ตลอดจนดำเนินงานด้านการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีการจัดประชุมอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เพื่อนำไปปฏิบัติและเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในระบบงานของสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดอีกทั้งดำเนินโครงการธรรมาภิบาล โดยจัดนิเทศเยี่ยมสถานศึกษา และยังกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องลงนามในคำรับรองปฏิบัติราชการ ตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี และกำหนดให้เป็นข้อบังคับของสถานศึกษาทุกแห่งให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยต้องสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานได้จาก รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองนั้นยังมีโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน

อีกทั้งภาพรวมของแต่ละโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างกัน ผลที่เกิดขึ้นนี้ เป็นเครื่องสะท้อนได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา ยังมีการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพียงในระยะเริ่มต้นและผู้บริหารยังคงบริหารด้วยวัฒนธรรมของการทำงานแบบเดิม ขีดตัวบุคคลคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักมากกว่าการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารดำเนินงานต่างๆโดยยึดศูนย์กลางรวมทั้งมีข้อร้องเรียนมากมายเกี่ยวกับการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาวิชาชีพไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น (งานบริหารบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1, 2553, หน้า 31) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ที่สรุปได้ว่า (1) โรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ไม่ได้กำหนดแผนงาน โครงการ หรือการปฏิบัติตามระเบียบเพื่อรองรับหรือปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (2) การบริหารที่ไม่โปร่งใส ขาดหลักนิติธรรม คุณธรรม ไม่สามารถประสานความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน (3) เกิดปัญหาความขัดแย้งการกล่าวโทษกันในหมู่ครูด้วยกันเอง ครูกับผู้บริหาร ครูกับนักเรียน หรือแม้แต่ครูกับผู้ปกครองบางเรื่องสร้างความเสียหายแก่ราชการ ตัวบุคคล มีเรื่องร้องเรียนฟ้องร้องขอความเป็นธรรม มีคดีความที่ต้องสืบสวนเป็นจำนวนมาก (4) บรรยากาศในสถานศึกษาเสียหายจากปัญหาการบริหารขาดหลักธรรมาภิบาล ทำให้การบริหารการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากผู้ร่วมงานขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน (5) คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระบบประกันคุณภาพการศึกษา (6) มีปัญหาที่ครูชวย้าย ขอลาออกก่อนเกษียณอายุราชการ ระหว่างปี 2550-2554 จำนวนมากซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาของสถานศึกษา (พงษ์ศักดิ์ ภูลพินาย, 28 ธันวาคม 2555, การสัมภาษณ์, อุทิศ โทแหล่ง, 5 มกราคม 2556, การสัมภาษณ์, ไพฑูรย์ พิทักษ์, 7 มกราคม 2556, การสัมภาษณ์)

ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาและประชากรวัยเรียน การบริหารจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ซึ่งผู้บริหารในยุคปัจจุบันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงจึงต้องมีการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารทุกด้านเสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ว่าผู้บริหารมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานหรือไม่เพียงใด โดยจะศึกษาในด้านลักษณะการบริหารงานตามองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ตามระเบียบของสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยการสร้างระบบกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักงานกฤษฎีกา, 2542, หน้า 1) และผลการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปประกอบการวางแผนในการบริหารจัดการ แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจ อีกทั้งนำไปเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นอันจะทำให้เกิดระบบบริหารจัดการที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จำนวน 179 คน และครู จำนวน 1,894 คนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ในปีการศึกษา 2555

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 123 คน และครู จำนวน 320 คน จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน

(Krejcie and Morgan, 1970, pp.608-609) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยแบ่งขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 57 โรงเรียน 81 โรงเรียน และ 7 โรงเรียนตามลำดับ แล้วเทียบสัดส่วนกับจำนวนประชากรในแต่ละขนาดโรงเรียนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของแต่ละขนาดโรงเรียน แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากในแต่ละโรงเรียนเพื่อให้ได้ผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นมาตรวัด (Scale) 5 ระดับ โดยมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามเทคนิค CVI มีค่าระหว่าง 0.8-1.0 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach) มีค่า 0.92 รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 123 คน และครู จำนวน 320 คน จำนวนแบบสอบถาม 443 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนทั้งสิ้น 393 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.71 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ด้วยสถิติที่เป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค LSD

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักการทุกหลักการ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักคุณธรรม การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนตามหลักคุณธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักคุณธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญตลอดจนการวัดและประเมินผลนับเป็นการจัดการบริหารวิชาการที่สำคัญที่สถานศึกษาให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการบริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิตของโรงเรียนหรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาของโรงเรียนนั้นๆ และชื่อเสียงของโรงเรียนที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการในเรื่องต่างๆดังกล่าวจึงต้องมีกฎเกณฑ์มีระเบียบในการดำเนินการอย่างชัดเจนตามหลักนิติธรรม มีความรับผิดชอบตระหนักในการทำหน้าที่ ตมหลักคุณธรรมที่ควรมีให้ประสบผลสำเร็จตามที่สถานศึกษาดังเป้าหมายไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ อินตามูล (2548) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารได้ใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมธีรัตน์ ภิญญภาพสกุล (2549) ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวม มีการบริหารตามหลักการทุกหลักการอยู่ในระดับมากทุกด้าน และทุกเรื่อง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานงบประมาณ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการจัดทำและเสนอของบประมาณตามหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใส การตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินการบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีตามหลักนิติธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องดำเนินการจัดทำและเสนอของบประมาณตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นต้นเป็นผู้กำหนดจึงต้องยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใสตรวจสอบได้เป็นหลักการที่สำคัญที่สุด เช่นเดียวกับขั้นตอนของการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การบริหารการเงิน และการบริหารการบัญชีตามหลักนิติธรรม ที่จำเป็นที่โรงเรียน

จะต้องใช้หลักนิติธรรมเป็นหลักการสำคัญที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอันอาจนำไปสู่การลงโทษทางวินัยแก่ผู้เกี่ยวข้อง และจะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานทั่วไป มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมตามหลักนิติธรรม ความโปร่งใสและความคุ้มค่า การดำเนินการเกี่ยวกับการรับนักเรียนตามหลักคุณธรรม นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกเรื่องในทุกหลักการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร เพื่อสนับสนุนบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการบรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในการบริหารทั่วไปจึงต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์ตามหลักนิติธรรมร่วมกันดำเนินการใช้หรือให้บริการอาคารสถานที่อย่างโปร่งใสและคุ้มค่ากับการลงทุนของรัฐ ส่วนการรับนักเรียนจะต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมกล่าวคือโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับโอกาสเข้าเรียนโดยเสมอภาคกัน สอดคล้องกับทัศนะของสัมมา ธรณีย์ (2553, หน้า 101) ที่กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้บริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทในการประสานส่งเสริม สนับสนุน การอำนวยความสะดวกและความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างเหมาะสม ตลอดจนการจัดและให้บริการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านพบว่าในแต่ละด้านตามหลักการต่าง ๆ มีการปฏิบัติแตกต่างกัน ยกเว้นการบริหารงานวิชาการ ตามหลักคุณธรรมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัย

สำคัญที่ 0.05 ทุกด้านทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อ การวัดและประเมินผล และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการซึ่งต้องทำงานกับนักเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำตนอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษามาเป็นเวลานานดังเช่น บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของครู การสำนึกตระหนักในความเป็นครู แตกต่างกันไป ดังนั้นการบริหารงานวิชาการตามหลักคุณธรรมของสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่จึงอาจจะมีลักษณะของการดำเนินการไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคลากร การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งล้วนเป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่แต่ละสถานศึกษากำหนดไว้ อาจจะมีการดำเนินการแตกต่างกันไป ทำให้ผลผลิตที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือนักเรียนมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมแตกต่างกันไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองสุข มาตย์คำมี (2549) วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน ตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรทางการศึกษาและครู กับบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบังอร จันกรม (2552) ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยหลักนิติธรรมอยู่ในลำดับแรกรองลงมาคือหลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรมหลักความมีส่วนร่วมส่วนหลักความโปร่งใสอยู่ในลำดับสุดท้ายและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารพบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. จากผลการวิจัยที่พบว่าผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามหลักธรรมาภิบาลพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริหารงานบุคลากรที่มีความแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างรายกลุ่มพบว่าการบริหารงานบุคลากรตามหลักคุณธรรมความโปร่งใส และความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติมากกว่าการบริหารงานบุคลากรตามหลักนิติธรรม และการบริหารงานบุคลากรตามหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติมากกว่าการบริหารงานบุคลากรตามหลักความคุ้มค่า นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาโดยส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีบุคลากรที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านอายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและอื่น ๆ จึงมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันไปในการปฏิบัติงานในสถานศึกษารวมไปถึงการทำงานด้วยความโปร่งใสในระดับที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่อาจจะไม่คำนึงถึง ระเบียบกฎเกณฑ์และแนวการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดไว้มาก่อนอันเป็นหลักนิติธรรมที่กำหนดไว้ในสถานศึกษา บุคลากรโดยทั่วไปมักจะปฏิบัติงานตามประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติกันมา การบริหารงานบุคลากรจึงต้องยึดหลักคุณธรรม ความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อมากกว่าหลักนิติธรรมดังกล่าว นอกจากนี้ บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด การดำเนินงานทุกเรื่องในสถานศึกษาจึงเป็นที่รับรู้ ได้รับการเปิดเผยให้ทราบโดยทั่วกัน การบริหารงานบุคลากรจึงต้องใช้หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะคำนึงถึงความคุ้มค่าในการมอบหมายให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตามพรณงานที่กำหนดไว้ในแต่ละตำแหน่งของแต่ละบุคคล สอดคล้องงานวิจัยของ ปริญญ์ สันพิง (2553) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน 2 ด้านคือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูและผู้บริหาร ควรร่วมมือกันในการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อรักษาระดับมาตรฐานของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณากำหนดกฎเกณฑ์ เกี่ยวกับงานต่างๆ ในการบริหารงานทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่สุด

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตามหลักธรรมาภิบาลอย่างทั่วถึงทุกด้านและทุกเรื่อง

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรให้ความสนใจในการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรม โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริหารงานบุคลากรที่จะใช้ศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากที่สุด

1.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนโยบายที่จะสนับสนุนการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง สนับสนุนการทำงาน และมีการติดตามประเมินผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึก

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงประเมินผลเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นระยะๆ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา ในบริบทที่เป็นภูมิภาคหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ทองสุข มาตย์คำมี. (2549). การบริหารงานบุคคลตามหลัก
ธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคาม เขต 2. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- บังอร จันกรม. (2552). การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารตามความคิดเห็นครูสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. ปรินญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ปรินญา สัตยพิง. (2553). การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. ปรินญารัฐประศาสน-
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- พงษ์ศักดิ์ กุลพิมาย. ผู้อำนวยการโรงเรียนตำบลบ้านโพธิ์.
สัมภาษณ์. 4 มกราคม 2555.
- ไพฑูริย์ พิทักษ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงพลอง.สัมภาษณ์.
6 มกราคม 2555.
- มณีนรัตน์ ภิญาโณภาพสกุล. (2549). การบริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3.
ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สัมมา รณธิชัย. (2553). หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหาร
การศึกษา: พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:ข้าวฟ่าง.
- สามารถ อินตามูล. (2548). การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหาร
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. ปรินญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.
(2553). รายงานการพัฒนาคุณภาพประจำปี สพป.
นม.1. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ
_____สังคมที่ดี พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
(2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
[ออนไลน์].จาก : [http://www.thaichicago.net/
ebook/gazette/constitution/2550.pdf](http://www.thaichicago.net/ebook/gazette/constitution/2550.pdf). เข้าถึงเมื่อ
วันที่ 2 สิงหาคม 2554.
- อุทิศ โทแหล่ง. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอหอ.สัมภาษณ์.
5 มกราคม 2555.

